

PER UNA POLÍTICA DE PAU I DESARMAMENT EN EUROPA

Propostes per a una Europa de la distensió,
la pau i la seguretat compartida

Autoria:

Pere Brunet, Jordi Calvo, Tica Font, Pere Ortega, Wendela de Vries

RESUM EXECUTIU

La guerra a Ucraïna ha accelerat un procés militaritzador de la UE que s'està cuinant a foc lent des de la doctrina de seguretat i defensa que marcava el document estratègic de l'Alt Representant de la UE "Una Europa segura en un món millor" de 2003, fins al 21 de març de 2022, quan el Consell Europeu va aprovar la Brúixola Estratègica per a reforçar la seguretat i la defensa de la UE per a 2030. Un procés en què han tingut un rol especialment protagonista la indústria militar i els lobbies armamentístics, que han promogut la construcció d'una Europa de la Defensa basada en la injecció de fons per al desenvolupament i la venda d'armament.

Potser és per això que, davant la invasió russa de gran part del territori ucraïnès del 24 de febrer de 2022, la resposta per part de la mateixa UE i de les seves principals potències ha estat la d'augmentar els pressupostos militars de cada un dels Estats membres, així com el pressupost comunitari en defensa, conformant una **resposta eminentment de caràcter militar al conflicte amb Rússia**.

El pressupost comunitari en seguretat i defensa s'ha triplicat des dels 6.500 milions d'euros de 2007 fins als 19.500 milions de l'actual programa marc 2021-27. Tot això sense comptar els successius augments a l'escalf de la guerra a Ucraïna, com els del Fons Europeu de Pau destinats a donar suport militar a Ucraïna, que ja ha assolit el setembre de 2024 els 39.000 milions d'euros.

A això s'hi ha de sumar que el pressupost militar europeu ha assolit xifres rècord l'any 2023, quan va arribar a 289.300 M€ en despesa militar, que va representar un augment del 21,3% respecte a 2022. Si s'hi suma la dels països no comunitaris, Regne Unit i Noruega (77.323 M€), la despesa militar europea de l'OTAN va arribar en 2023 als 366.623 M€, el segon més gran del món, després de EE. UU., superior al de la Xina, i que multiplica per tres la despesa militar russa, segons dades SIPRI. A més, Europa és el segon exportador mundial d'armes després dels Estats Units. L'any 2022, els països de la UE van exportar productes militars per valor de 36.000 milions d'euros, dels quals 4.800 milions es van destinar a Ucraïna. Amb tot això podem afirmar que la **tendència a Europa és, sense lloc a dubtes, incrementar tant les xifres de pressupostos militars com les d'exportació d'armes**.

Una indústria armamentística que depèn de l'exportació mundial farà que el món sigui més violent i menys segur.

La resposta europea davant la guerra d'Ucraïna ha estat clarament condicionada per la influència dels Estats Units i del marc d'anàlisi imposat per l'OTAN, malgrat que les necessitats de seguretat d'un costat i l'altre de l'Atlàntic són molt diferents. Mentre que una guerra contra Rússia reforça el paper de l'OTAN i beneficia econòmicament a EE. UU., en el continent europeu suposen la generació d'una ferida que causarà una hipoteca no només econòmica, sinó sobretot política i humana que empobrirà les generacions futures d'Europa i dificultarà les seves aspiracions de viure en pau. El bel·licisme i militarisme,

obvis en una organització militar com l'OTAN, s'han imposat a la UE i a pràcticament tots els seus Estats membres, que a la vegada també són de l'Aliança Atlàntica.

Proposem en aquest informe **superar les polítiques bel·licistes ara hegemòniques a la UE**, superant el marc militarista que promou les despeses militars, la carrera armamentista i que, un cop més, no ha estat capaç d'evitar la guerra. La incompetència dels quins han dirigit la seguretat d'Europa, bé siguin d'un costat o l'altre de l'Atlàntic, és evident i no solament hem de buscar les causes i responsabilitats en el govern rus, que òbviament les té, i moltes, sinó també en qui en els departaments de seguretat dels governs europeus i de la mateixa Unió, no han sabut fer desaparèixer la guerra del continent europeu.

És necessari per aconseguir una pau veritable a Europa un enfocament diferent de seguretat. Des d'un punt de vista teòric podem construir una seguretat europea per a la pau necessàriament no bel·licista, basada en les propostes dels estudis crítics de seguretat, entre els que són imprescindibles els enfocaments feministes, ecologistes i decolonials. **Proposem un canvi d'enfocament en la seguretat europea, que incorpori una visió de cultura de pau que permeti superar la seguretat bel·licista i militaritzada actual.**

Proposem abandonar les polítiques de seguretat per a la guerra desenvolupades fins ara a Europa i emprendre polítiques de seguretat per a la pau que poden incorporar polítiques de **pau positiva, justícia estructural i promoció de la cultura de pau** i no la cultura de la defensa, **centrant-se en la vida i la biodiversitat** i no en la seguretat de l'estat i les seves elits.

Una seguretat per a la pau a Europa s'ha de basar en un realisme honest i veritable que superi la fallàcia de la teoria de les relacions internacionals erròniament denominades realistes. El realisme s'equivoca quan insisteix en la desconfiança, i el caos i la confrontació són l'única manera de relacionar-se entre els estats. Una indústria armamentística que depèn de l'exportació mundial farà que el món sigui més violent i menys segur. A més, **no és realista pensar que la pau s'aconseguirà per mitjans violents**, el resultat de la violència és irremeiablement més violència.

La seguretat per a la pau a Europa ha de passar de les polítiques de seguretat de dissuasió i defensa a les polítiques de cooperació internacional, canviant l'anàlisi de les amenaces i la voluntat de ser una amenaça per aconseguir la pau, per les **polítiques de distensió i cura de les relacions entre estats, governs i pobles.**

Una seguretat per a la pau a Europa ha de tenir com a pilars **la justícia global, l'internacionalisme, la cooperació, els intercanvis comercials justos i una descolonització real**, per caminar cap a una nova geopolítica humana basada en la cooperació per afrontar des de la dignitat humana els grans reptes globals als quals s'enfronta la humanitat.

Una seguretat per a la pau a Europa s'ha de construir des de l'autonomia de l'OTAN i de qualsevol organització militar o lobby armamentístic. Una política de seguretat per a la pau a Europa només podrà ser creada de forma participada i democràtica, en la que contribueixi la societat civil i en la que primin realment els valors fundacionals de la UE, entre els que està el foment de la pau.

Aquest informe pretén ajudar a construir un relat alternatiu que vagi més enllà de la crítica a les polítiques que han portat a Europa a la guerra, explorant els fonaments teòrics que poden inspirar-lo i fixant-se en les possibilitats que s'ofereixen des dels estudis per a la pau, que proposen dedicar recursos a prevenir les guerres del futur, anant a les causes que les provoquen, impulsant les eines polítiques no militaritzades dels Estats per evitar la guerra i millorar les relacions entre els estats i els seus pobles. Pretenem contribuir d'aquesta manera a la campanya **No a la militarització, no a la guerra**,¹ impulsada entre altres organitzacions, pel Centre Delàs i a la que s'hi han adherit inicialment prop de 300 organitzacions, amb l'objectiu d'ampliar els collectius que s'hi sumin a Espanya i amb l'ambició de traslladar la campanya a l'àmbit europeu.

1. El seu manifest i entitats adherides es pot consultar en el següent enllaç: <https://nomilitarism.eu/catala/>

Si valores les nostres recerques i vols ajudar-nos a mantenir el nostre rigor i independència, pots fer-te soci/a o fer un donatiu escanejant el codi QR o en aquest enllaç:
<http://centredelas.org/fes-te-soci-a/>

CENTRE DELÀS
D'ESTUDIS
PER LA PAU

Llegir l'informe complet en:

<https://centredelas.org/publicacions/peaceanddisarmamentineurope/>

Amb el suport de:

En col·laboració amb:

